

§ 84

Behandling av uppdragsberedningens verksamhetsrapport 2021

Dnr 1408-2020

Regionstyrelsens beslut

Regionstyrelsen föreslår regionfullmäktige att

1. Godkänna regionala utvecklingsnämndens och regionstyrelsens hantering av uppdragsberedningens verksamhetsrapport för år 2020.
2. Regionstyrelsen och regionala utvecklingsnämnden får i uppdrag att säkerställa att uppdragen genomförs och återrapporteras till fullmäktiges beredningar i samband med återföringsdagen.

Sammanfattning

Uppdragsberedningen har lämnat rekommendationer som baseras på en analys av det som framkommit i dialoger med Norrbottens aktörer och medborgare. Rekommendationerna rör både regionala utvecklingsnämnden och regionstyrelsen. Regionens arbete med följande frågor möjliggör för medborgare och aktörer att ställa om till en fossiloberoende region:

- Skapar förutsättningar för näringslivets omställning
- Framtagning av en ny länstransportplan
- Insatser för energieffektivisering och kunskapsspridning
- Påverkan för Norrbottens infrastrukturprioriteringar
- Medverkan i projektet Predictive Movement
- Stärker regionens interna arbete med hållbar utveckling
- Påverkan för tydliga och förutsägbara juridiska tillståndprocesser
- Utreder förutsättningar för ett vätgassamhälle
- Elförsörjning ses som en allt viktigare samhällsplaneringsfråga
- Utveckling av en sammanhållen kollektivtrafikkarta

Ärendet

Bakgrund

Regionfullmäktige beslutade 2019-11-19--20 § 129 att tilldela uppdragsberedningen uppdraget att föra medborgardialog om uppdraget:

”Hur kan Region Norrbotten möjliggöra för medborgare och aktörer i Norrbottens län att ställa om till en fossiloberoende region”.

Uppdragsberedningen redovisar i sin verksamhetsrapport fakta i ärendet och slutsatser avseende behov hos aktörer och medborgare avseende omställning till en fossiloberoende region. Dessa berör både regionala utvecklingsnämnden och regionstyrelsen och redovisas nedan:

Behov hos aktörer:

- Region Norrbotten måste arbeta för en hållbar och långsiktig strategi gällande fossilfria alternativ både nationellt och internationellt.
- Region Norrbotten måste arbeta för en väluppbyggd infrastruktur för fossilfria alternativ, både på regional, nationell och internationell nivå.
- Region Norrbotten måste arbeta för en tydlig prioritering gällande tillgång till de olika transportmöjligheterna i länet utifrån vad som är mest hållbart ur ett miljöperspektiv.
- Det är önskvärt att Region Norrbotten ställer krav på fossilfria alternativ vid upphandlingar.
- Det är viktigt att Region Norrbotten arbetar för effektiva och rättssäkra tillståndsprocesser som bidrar till att verksamheter kan bli fossiloberoende.

Behov hos medborgare:

- Det är viktigt att Region Norrbotten arbetar för en väluppbyggd infrastruktur och information gällande fossilfria alternativ.
- Region Norrbotten måste arbeta för en synkroniserad, anpassad och säker kollektivtrafik som med digitala medel ger medborgarna en enkel överblick över samtliga kollektiva färdmedel.

Regionala utvecklingsnämndens och regionstyrelsens beredning av uppdragsberedningens verksamhetsrapport 2020

Uppdragsberedningen har lämnat rekommendationer som baseras på en analys av det som framkommit i dialoger med Norrbottens aktörer och medborgare. Texten är uppdelad på behov hos aktörer och behov hos medborgare som identifierats i uppdragsberedningens rapport.

Behov hos aktörer:

Region Norrbotten måste arbeta för en hållbar och långsiktig strategi gällande fossilfria alternativ både nationellt och internationellt.

- **Skapa förutsättningar för näringslivets omställning:**

Region Norrbotten har ett samarbete med testnäringen kring hur en effektiv och ändamålsenlig infrastruktur för så väl näringen som samhället i stort. Regionen deltar i dialoger med Trafikverket kring deras arbete med att bygga ut en nationell infrastruktur för snabbbladdare. Regionen stöttar forskning kring och utveckling av biobaserade och cirkulära bränsletyper för olika transportslag.

Region Norrbotten har tydligt identifierat ett stort behov av lösningar för test av eldrivna fordon i regionen. Detta gäller så väl tunga som lätta transporter. Region Norrbotten ser också möjlighet till mer testverksamhet för tunga fordon och entreprenadmaskiner. Här kan en helhetssyn med regionala, nationella och inte minst EU-medel ge stora möjligheter till mer testverksamhet, med ökade exportintäkter genom året-runt-verksamhet, som en nationell

bonus. Samverkan med testnäringen kring detta är initierad och aktiviteter planeras.

- **Framtagning av en ny länstransportplan:**

I rollen som utvecklingsansvarig har Region Norrbotten uppdraget att som planupprättare prioritera infrastrukturåtgärder i länstransportplanen. Region Norrbotten är också en dialogpart gällande prioriteringar i den nationella transportplaneringen. Region Norrbotten har också en aktiv roll i transportpolitiken på EU-nivå framförallt genom olika samarbeten som EFNS, Botaniska korridoren och CPMR BSC.

- **Insatser för energieffektivisering och kunskapsspridning:**

Energikontor Norr ägs av Region Norrbotten och de 14 kommunerna i Norrbotten. Genom Energikontoret främjar Region Norrbotten arbetet med energieffektivisering, förnybar energi, transporter, hållbarhet och strategiskt energi- och klimatarbete. I Energikontorets uppdrag ingår att driva energi- och klimatfrågor på lokal och regional nivå i ett internationellt perspektiv, arbeta för att öka andelen förnybar energi i länet, arbeta för en effektivare användning av energi- och naturresurser, bidra till utvecklingen av samarbete inom energi- och klimatområdet. Energikontoret erbjuder kompetens som påverkar offentliga och privata aktörer att arbeta för en hållbar utveckling och är regional samordnare av Borgmästaravtalet. Energikontoret har under 2020 tagit fram en omvärldsanalys på temat Hållbara transporter i Norr.

Region Norrbotten måste arbeta för en väluppbyggd infrastruktur för fossilfria alternativ, både på regional, nationell och internationell nivå.

Se nedan

Region Norrbotten måste arbeta för en tydlig prioritering gällande tillgång till de olika transportmöjligheterna i länet utifrån vad som är mest hållbart ur ett miljöperspektiv.

- **Påverkan för Norrbottens infrastrukturprioriteringar:**

Både godstransporter och persontransporter med tåg är viktiga ur ett miljöperspektiv. Att Malmbanan endast har enkelspår innebär en utmaning för både godstransporter och persontransporter. Mötesstationer har byggts som ett sätt att utöka kapaciteten på banan. Trafikverket fördelar tågtider utifrån ett så effektivt nyttjande som möjligt av tågbanan. Här har godstransporterna alltid företräde, det betyder att persontrafiken inte tränger undan godstrafiken. Däremot så innebär det svårigheter att utveckla persontrafiken och få attraktiva tågtider. Genom att bedriva påverkansarbete på nationell nivå arbetar Region Norrbotten för att skapa en högre kapacitet på sträckan Luleå – Boden och därigenom utrymme för att utveckla trafiken.

- **Medverkan i projektet Predictive Movement:**

Region Norrbotten deltar i projektet Predictive Movement som syftar till att skapa en konkurrensneutral digital plattform som en samverkansplats för transporter av människor och gods med hjälp av artificiell intelligens (AI). I första etappen ska projektet lösa samhällsutmaningen med pakettleveranser i glesbygd. Längre fram siktar även projektet på att optimera tillgänglighet och framkomlighet i både storstadsmiljöer och landsbygder. Predictive Movement är ett projekt finansierat av bland annat Vinnova och Trafikverket. I projektet ingår förutom Region Norrbotten fyra kommuner, Luleå tekniska universitet, Trafikverket samt aktörer inom digitalisering och trafik/logistik. En viktig drivkraft i projektet är klimatfrågan och att minska utsläppen från vägtrafiken. I nuläget pågår skarpa tester med plattformen i Ljusdal och dessa kommer under våren även att omfatta Pajala och Arjeplog.

Utsläppen från inrikes transporter står för en tredjedel av Sveriges totala utsläpp av växthusgaser. Huvuddelen av dessa uppkommer i vägtrafiken, främst från personbilar och tunga fordon. Klimatförändringarna är ett verkligt och obestridligt hot mot hela vår civilisation samtidigt som utsläppen fortsätter att öka. Predictive Movement kan bidra till en betydligt effektivare, miljövänligare och mer klimatanpassad transportsektor genom att ge möjlighet att optimera resor och transporter.

Det är önskvärt att Region Norrbotten ställer krav på fossilfria alternativ vid upphandlingar.

• **Stärker regionens interna arbete med hållbar utveckling:**

Region Norrbottens miljöpolicy anger färdriktningen för regionens miljöarbete. Med policyn som stöd upprättas strategier, handlingsplaner och ägardirektiv som styr det praktiska miljöarbetet. Region Norrbottens miljöpolicy utgår från de relevanta globala hållbarhetsmålen antagna i Agenda 2030 likväl som de nationella 16 miljö kvalitetsmål samt tillhörande generationsmål. Utfallet av regionens miljömål redovisas i miljöredovisning 2020.

Under 2021 ska en ny hållbarhetsstrategi och tillhörande handlingsplan tas fram som baserar sig på de inriktningsbeslut om prioriterade mål i Agenda 2030 som fattats under 2020. Miljöredovisningen ingår fortsättningsvis i den hållbarhetsredovisning som kommer att tas fram där arbetet med de mål och indikatorer som regionen beslutar om följs upp. Områden med förbättringspotential som identifierats i miljöredovisningen är exempelvis energianvändning, kemikaliehantering, miljökrav i upphandling samt klimatpåverkan från medicinska gaser. Vad gäller krav på fossilfria alternativ vid upphandlingar är det viktigt att ställa en kravnivå som inte är så höga att inga eller få aktörer på marknaden har möjlighet att lämna ett anbud.

Regionstyrelsen beslutade 9 december 2020 att regionen ska delta i Glokala Sverige under 2021 som är ett kommunikations- och utbildningsprojektet som ska stärka kunskap och engagemang för Agenda 2030 bland politiker och tjänstepersoner i regioner.

Det är viktigt att Region Norrbotten arbetar för effektiva och rättssäkra tillståndsprocesser som bidrar till att verksamheter kan bli fossiloberoende.

- **Påverkan för tydliga och förutsägbara juridiska tillståndsprocesser:**

Region Norrbotten bedriver påverkansarbete mot nationell nivå och EU-nivå i ett antal frågor. En av de utpekade påverkansfrågorna handlar om tydliga och förutsägbara juridiska tillståndsprocesser vid mineralprospektering. Frågan tas bland annat upp i den OECD-studie om gruvnäringen i Norrbotten och Västerbotten som regionen medverkat i och som presenterades i januari 2021. Det pågår för närvarande en statlig utredning som ska lägga förslag om mer förutsägbara och effektivare prövningsprocesser. Utredningen ska presenteras i december 2021. Frågan om effektiva tillståndsprocesser är central för att klara den gröna omställningen där Norrbotten har en nyckelroll när det gäller bl.a. förnybar energi och hållbara industriprocesser.

I Tillväxtverkets process med Fonden för rättvis omställning och att ta fram en omställningsplan för stålindustrins omställning till fossilfrihet har regionen aktivt arbetat för att tydliggöra behovet av tidseffektiva och transparenta tillståndsprocesser för produktion av olika typer av fossilfria bränslen.

Behov hos medborgare:

Det är viktigt att Region Norrbotten arbetar för en väluppbyggd infrastruktur och information gällande fossilfria alternativ.

- **Utredning förutsättningar för ett vätgassamhälle:**

I ett framtida energisystem kommer vätgas att kunna spela en viktig roll tillsammans med förnybar energi, elektrifiering och en mer effektiv och cirkulär resursanvändning. Storskalig distribution av grön (fossilfri) vätgas är en av nycklarna för att Sverige och EU ska nå de klimatmål som satts upp. För att visa på vilka möjligheter vätgasen har för att ställa om Norrbottens energisystem till fossilfrihet har regionen, i samverkan med Länsstyrelsen, under hösten tagit fram en promemoria som informerar och beskriver potentialen ur så väl ett nyttjande som ett produktionsperspektiv.

- **Elförsörjning ses som en allt viktigare samhällsplaneringsfråga:**

En aktuell samhällsplaneringsfråga är hållbar elförsörjning. Under 2020 togs en regional elnätsanalys fram som ett inspel från Norrbotten som kompletterar andra elnätsanalyser som tagits fram av länsstyrelser i södra Sverige. Rapporten har fått stort genomslag nationellt och bidrar till att kommunicera den snabba utveckling som sker i vårt län med elektrifiering av industrin, fordonsflottan, fossilfri ståltillverkning och den kraftigt ökande elförbrukningen som följer med det.

Nu pågår arbete med steg två av den regionala elnätsanalysen i samarbete med länets kommuner. Förväntat resultat är en överblick av framtida effektbehov, planberedskap och förutsättning för elförsörjning ser ut på kommunal nivå. Laddinfrastruktur för elbilar inkluderas. Detta blir ett planeringsun-

derlag till strukturbild för Norrbotten men även för kommunernas strategiska näringslivsarbete.

Nationellt pågår arbetet med en nationella elektrifieringsstrategi.

Region Norrbotten måste arbeta för en synkroniserad, anpassad och säker kollektivtrafik som med digitala medel ger medborgarna en enkel överblick över samtliga kollektiva färdmedel.

• **Kollektivtrafiken utveckling:**

Kollektivtrafiken i Norrbotten står inför en förändring i och med den utökade tågtrafiken. Tågpendeln mellan Boden och Luleå startade 2019 och under 2021 startar persontrafiken på Haparandabanan. Regionala kollektivtrafikmyndigheten (RKM) har i detta sammanhang påbörjat ett utvecklingsarbete med arbetsnamnet ÅkerBär. Projektet syftar till att ta fram en ny trafikarta för länet där buss- och tågtrafiken samverkar.

Region Norrbotten och ett antal kommuner finns representerade i projektet tillsammans med Länstrafiken. Förhoppningen är att genom samverkan och samordning av olika trafikslag nå bättre kundnöjdhet och få fler som reser kollektivt, samtidigt som befintliga resurser nyttjas på ett effektivt sätt. Projektet löper under 2021 och kommer att utgöra ett viktigt underlag för ett sammanhållet framtida trafiksystem i länet där målsättningen är att tillhandahålla en kollektivtrafik som är anpassad efter medborgarnas behov och samtidigt ge en överblick över länets kollektiva färdmedel.

Beslutsförslagets påverkan avseende jämställdhet

Beslutet bedöms ha en positiv påverkan på jämställdheten mellan kvinnor och män, flickor och pojkar. I de delar där arbetet påverkar medborgare, som till exempel kollektivtrafik och infrastrukturplanering, ska könsuppdelad statistik tas fram för att synliggöra behov och konsekvenser för kvinnor och män, flickor och pojkar. Det regionala utvecklingsarbetet bedrivs med ett aktivt jämställdhetsperspektiv.

Framtagandet av en hållbarhetsstrategi innebär ett införlivande av och uppföljning av arbetet med jämställdhetsintegrering och arbetet för att uppfylla mål 5 om jämställdhet i Agenda 2030 inom ramen för hållbarhetsredovisningen.

Bilagor:

Uppdragsberedningens verksamhetsrapport 2020

Beslutet skickas till:

Regional utvecklingsdirektör